

Уявляється, що реалізація вищевказаної пропозиції дозволить не тільки позитивно вплинути на практику укладання лізингових договорів об'єктом яких є рухоме та нерухоме майно, яке забезпечують усунення або зменшення екодеструктивного впливу діяльності людини, а й буде у значній мірі сприяти розвитку екологічного лізингу в цілому.

Література:

1. Підготовка та проведення лізингових операцій у сфері екології. Практичні рекомендації / Сосюрко Ю. В., Жуйков В. Я., Золотарьова В. С. – Київ: Аверс, 2000. – 215 с.
2. Боронос В. М. Екологічний лізинг: сутність, структура, напрями розвитку / В. М. Боронос., Ю. М. Шкодкіна // Вісник СумДУ, серія Економіка, 2010. – № 1. – С.115–119.
3. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
4. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 16. – Ст. 68. – (зі змін. та допов.).

Мартинюк О. В.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права та адміністративного права
Донецького національного університету
імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна*

МІСЦЕ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ У СИСТЕМІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

У добу безперервного реформування національної правової системи актуальною уявляється проблема місця екологічних прав людини у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні. У ст. 50 Конституції України проголошено, що кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан

довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена [1]. Екологічні права людини зафіксовані у ст. 13, 14 Конституції України, а також у низці інших нормативно-правових актах (Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про екологічну експертизу» та ін.).

Безпосереднім проявом сенсу права, забезпечення власної свободи і незалежності індивіда, у тому числі від влади, та поваги до свободи та незалежності інших людей є права людини. Вони об'єктивно є мірилом розвитку права в суспільстві, показником його цивілізованості. Адже за допомогою прав особистість долучається до матеріальних і духовних благ суспільства, до механізмів влади, до законних форм волевиявлення і реалізації власних інтересів. Від рівня забезпеченості прав вирішальною мірою залежить ступінь досконалості самої особистості, її життя і здоров'я, недоторканність і безпека [2, с. 49].

Традиційно права і свободи людини і громадянина групують за сферами життєдіяльності індивіда. За твердженням Н. Г. Шукліної, такого роду класифікація уявляється особливо важливою, бо вона показує межі охорони прав людини і громадянина у різних сферах. Критерієм тут є однорідність матеріального змісту прав, свобод і обов'язків та однотипність норм, що її закріплюють [3, с. 200]. За цією класифікацією у Конституції України виділяють три основних групи прав – громадянські права і свободи людини, політичні права і свободи громадян України, а також економічні, соціальні та культурні права й свободи людини і громадянина.

Визначаючи місце екологічних прав людини у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні, твердження сучасних дослідників є неодностайними. Так, наприклад, О. В. Совгиря право кожного на безпечне для життя і здоров'я людини довкілля відносить до соціальних прав та свобод людини і громадянина [4, с. 519]. Екологічні права громадян, на думку Г. В. Анісімової, можна віднести до природних прав,

невідчужуваних, які виступають як вища соціальна цінність, що існують невід'ємно від особистості, життєдіяльності громадянина, незалежно від їх правового закріплення є безпосередньо діючими, перебувають під захистом держави та відповідають міжнародним стандартам у галузі прав людини [5, с. 57–58]. За твердженням О. Ф. Скакун, екологічні права – це можливості (свободи) користуватися природним середовищем як природним середовищем проживання. Екологічні права є спорідненими з правом на життя. Специфіка екологічних прав полягає у тому, що основою їх здійснення є об'єктивно існуюча екологічна система – навколишнє природне середовище. При цьому деякі екологічні права є природними правами, невід'ємними від життєдіяльності громадян, незалежно від їхнього правового закріплення. Такі права людини і громадянина реалізуються як об'єктивна необхідність і не потребують нормативно-правового оформлення [6, с. 182].

Таким чином, по-перше, у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина чільне місце посідають екологічні права людини, що належать до основних (фундаментальних, природних) прав і свобод. Вони походять від природного права на життя і свободу, яке від народження має кожна людина. По-друге, за сферою життєдіяльності індивіда їх можна віднести до особистих (громадянських) прав.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Загальна теорія права : Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К. : Ваіте, 2015. – 392 с.
3. Конституційне право України / За ред. В. Ф. Погорілка. – К. : Наукова думка, 2002. – 732 с.
4. Совгіря О. В. Конституційно-процесуальне право України : навч. посіб. / О. В. Совгіря. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 536 с.
5. Екологічне право України [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / За ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. – Х. : Право, 2009. – 328 с.
6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : Підручник / О. Ф. Скакун. – Х. : Консум, 2001. – 656 с.